

TRASH

PROLOGUE

Life in **PLASTIC**
is **FANTASTIC**

VILHO NATUNEN MILJA MURTO NINNI HEIKINHEIMO
MARJA HYVÖNEN SANNI JULIN LINDA BOSIRE & VERA HUTTUNEN

Tule mukaan yhteiselle matkalle kohti hiilineutraalia Pohjois-Savoa.

Hiilineutraali Pohjois-Savo –
vastuullisesti ja vaikuttavasti

Beyond the
ordinary.

RAVINTOLA
Musta Lammas

+358 17 5810 458
mustalammas.net
Satomakatu 4

Älä puhu minulle rakentamisen trendeistä
Puhu kädenjäljestä ja patinasta
elämänmakuisesta artesaanityöstä
käsin ladottujen tilien uniikista mosaiikista
tunnelmasta, joka pysäyttää ja virittää aistit
ottaa syleilyynsä eikä laske irti

Puhu minulle elämäksestä mutta älä elitismistä
Puhu kunnioituksesta ja ammattitilpeydestä
intohimosta ja pieteetistä
Puhu siitä mitä saadaan aikaan
kun sydän on se, joka tekemistä ohjaa

Puhu oivalluksesta
oman maan arvostamisesta
paikallisten taitajien Hall of Famesta
yhteisistä arvoista
yhdessä tekemisen kulttuurista

Huomaatko - minä kuuntelen

Kerro minulle alkulähteistä
luonnosta ja lähiluomusta
Kerro omin käsin tekemisestä
katolla kasvavasta yrttimaasta
tuoreudesta ja puhtaudesta
pellosta ja sen viljelijästä
tilasta ja tarhurista

Ethän puhu raaka-aineesta ilman rakkautta
Puhu aarteesta jonka jaamme
Puhu vastuullisuudesta ja huolellisesta hyödyntämisestä
lautaselle päätyvästä inspiraatiosta
helmiäisestä josta syntyy helmi

Enkä haluaisi kuulla makujen ilotulituksesta
keinotekoisesta, monesti nähdystä
Kuulisin mieluummin revontulista
joissa leiskuu aitous ja yllätyksellisyys
tai nuotion ritinästä sinkoilevista kipinäistä
siitä viipyilevästä hetkestä
joka ei koskaan toistu täysin samanlaisena

Sinä puhut näistä ja sisälläni sytty liekki
Lähden ilomieliin kanssasi aistimatulle
Astun osaksi vuosikymmenten mittaista tarinaa ja yhteisöä
jossa sydän on se, joka tekemistä ohjaa

"Musta Lammas - Kaukana tavanomaisesta"
Emmi Niikko, Kuopio

Millaisen jäljen jätät?

Sinä päätät.

Elävä
säätö

Livin' davidaloca – We're drowning in fashion trash.

Esipuhe

Olet lukemassa lehteä, jonka tekemiseen on käytetty vuosia työtä ja omistautumista. Tämä julkaisu on prologi tulevalle "Trash"-lehdelle, jonka idean sain jo vuonna 2022. Edellisestä kantaa ottavasta valokuvasarjastani, Plastic Watersista, oli ehtinyt kulua useampi vuosi, ja nyt oli sopiva aika tuoda esiin uutta näkökulmaa valokuvauksen keinoin.

Moni on kysynyt minulta tätä sarjaa työstettäessä, mikä motivoi minua tekemään tätä. Haenko uusia arvonimiä, vai olenko kenties osallistumassa kilpailuihin? Vastaukseni on ollut sama kaikille: teen tätä, koska haluan vaikuttaa ympäröivään maailmaan niillä työkaluilla, jotka minulla on käytössäni.

Sarjan lähtökohdaksi on oma näkemykseni pikamuodista. En ole koskaan ymmärtänyt, miksi ostetaan halpaa ja paljon – miksei panosteta laatuun ja erityisesti eettisyyteen? Jos vaate maksaa vain muutaman euron, on selvää, että sen hinta on puristettu jonkun toisen ihmisen kustannuksella. Toisaalta minua on aina järkyttänyt se, että käyttökelpoisia vaatteita tuhotaan muodin alttarilla. Menneen kauden mallistoja poltetaan sen sijaan, että ne myytäisiin alennuksella tai jaettaisiin niitä tarvitseville.

Hieman ristiriitaisesti olen aina rakastanut muotikuvia. Niissä on erityinen tunnelma, jota ei voi löytää muista valokuvauksen tyylilajeista. Muotikuvat ovat usein absurdeja, vinksahaneita, vääristyneitä ja toisinaan jopa unenomaisia. Mutta miten kuvata muotia, jos sen ympärillä olevaa ideologiaa ei voi hyväksyä?

Näistä ajatuksista syntyi High Trashion -valokuvasarja. Ilman osaavaa työryhmää tämä projekti ei olisi onnistunut. Mukana on ollut upea tiimi, johon kuuluu meikkaaja-kamppaaja, kolme vaatemuotoilijaa, bts-kuvaajia, graafikko ja muusikko. Kiitos koko työryhmälle: Sanna Virkkula, Sanna Vainikainen, Oona Pappila, Riina Kaarlela, Antti Laitinen, Elisa Wulff ja Janne Kankkunen. Kuvatekstit tähän julkaisuun on kirjoittanut Sissi Penttilä.

Sarjan toteuttaminen on ollut mahdollista yhteistyössä Hiilineutraali Pohjois-Savo - vastuullisesti ja vaikuttavasti -hankkeen kanssa. Sarjaa ovat tukeneet myös Elävä Säätiön SAUMA-hanke, Ravintolamestarit sekä Finnfoto ry.

MARKUS ASPEGREN

Flowers in prints or
in nature? — *Fashion*
drives biodiversity loss

Black Friday sotii pahasti *lapsen* *oikeuksia* vastaan

On irvokasta, että Black Week -kampanjaa vietetään heti lapsen oikeuksien viikon perään. Merkittävine alennuksineen Black Fridaysta on tullut ylikulutuksen juhlaa.

Lapset, erityisesti muutenkin heikoimmassa asemassa olevat, kärsivät eniten ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Maailmassa on jo monia paikkoja, joissa ilmastonmuutoksen vuoksi lapset joutuvat jättämään koulun kesken tai menettävät kotinsa.

Vaikka päästömme ovat murto-osa kaikista maailman päästöistä, me kulutamme enemmän luonnonvaroja vuodessa kuin missään muualla Euroopassa. Brittiläisen kansalaisjärjestö Ox-famin tuoreen raportin mukaan vaurain prosentti maailman väestöstä aiheuttaa enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin köyhimmät 66 prosenttia.

Keskivertosuomalainen kuluttaa noin sata tonnia luonnonvaroja vuodessa.

Suomen Punaisen Ristin kansainvälisen vaikuttamistyön ja viestinnän asiantuntija -tehtävästä vasta eläköitynyt Pekka Reinikainen on jo vuosia herätellyt meitä ilmastonmuutoksen seurauksilla: maailman pohjavesialtaiden uusiutumiskyky on heikentynyt, kuumuus lisääntyy ja nostaa kuolleisuutta, ihmisille soveltumattomien asuinympäristöjen pinta-ala kasvaa.

Myös Pohjois-Savossa on tunnistettu ilmastonmuutoksen myötä korostuvia ilmiöitä, kuten sateisuus, talviolosuhteiden muutos, myrskyt, lämpötilan nousu ja luontokato.

Ensisijaisesti meidän on hillittävä ilmaston lämpenemistä. Mitä paremmin menestymme siinä, sitä paremmat edellytykset meillä on sopeutua ja varautua muuttuvaan ilmastoon.

Mitä paremmin onnistumme sopeutumisessa, sitä vähemmän joudumme käsittelemään potentiaalisia riskejä.

Lasten oikeuksien toteutuminen on aikuisten vastuulla. Peruseriaate on, että jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään ja kasvuun. Lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajimmin ratifioitu YK:n ihmisoikeussopimus: 196 valtiota on sitoutunut noudattamaan sitä.

Ekologi Julian Caldecottin kysymys on tänään erityisen relevantti: Voisimmeko vihdoinkin alkaa elää tällä maapallolla kuin olisimme tulleet jäädäksemme?

SAARA KARKULAHTI

Kirjoitus on julkaistu Savon Sanomien
Lukijan Sanomissa 23.11.2023

NO LOGO – They're
all made in the same
factories anyway

TRAILER TRASH? Yksi kolmesta vaatteesta päättyy jätteeksi *käyttämättömänä*

Johdonmukainen tyyli: Kun tiedät, mistä pidät, on helpompi tehdä kestäviä ostovalintoja

Little mermaid – pictured with a million litres of water spent on making these jeans

Tyyli vai vastuullisuus – onko *pakko* valita?

Sitä ei käy kieltäminen - ostaminen tuottaa mielihyvää. Sesongin uusimmat värit ja mallit houkuttavat ja näyttävät hyvältä instagram -kuvissa ja mainoksissa. Ostaminenkin on helppoa, pari napin painallusta ja tuotteet ovat kotiovelle. Hinnat ovat naurettavan halpoja ja sitä paitsi, jos ostos on huti, voi sen aina palauttaa. Kaappiin saa vaivattomasti tilaa siivoamalla vanhat keräyslaatikkoon.

Kuulostaako tutulta? Aika monelle kuulostaa. Pelkästään elokuussa 2024 me suomalaiset tilasimme Kiinasta yli miljoona tekstiilituotetta. Vaateinnostuksellamme on kuitenkin varjoisa ja näkymätön kääntöpuoli: hukumme vaatejätteeseen, vaateollisuus lämmittää ilmastoa, saastuttaa vesistöjä ja polkee ihmisten ja eläinten oikeuksia. Kaikki tämä takaa meille kuluttajille halvat hinnat ja mahdollisuuden ostaa paljon.

Euroopan ympäristökeskuksen mukaan vuonna 2020 tekstiilien keskimääräinen kulutus EU:ssa vaati henkeä kohden 400 m² maata, 9 m³ vettä ja 391 kiloa raaka-ainetta. Vaateollisuuden päästöt ovat suuremman kuin lento- ja laivaliikenteen päästöt yhteensä. Yksien

farkkujen valmistamiseen käytetään jopa 10 000 litraa vettä. Vuonna 2020 tekstiiliala oli myös kolmanneksi suurin syy vesistöjen laadun heikentymiseen. Tekstiilituotannon värjäys- ja viimeistelytuotteiden arvioidaan aiheuttavan noin 20 prosenttia maailman puhtaan veden pilaantumisesta. Vaateollisuus päästää meriin vuosittain mikrokuituja määrän, joka vastaa 50 miljardia muovipulloa.

Olemme kiihtyvällä vauhdilla muuttuvan pikamuodin pauloissa. Vuonna 2000 tekstiilikuituja tuotettiin maailmassa 58 miljoonaa tonnia, vuonna 2020 tämä luku oli jo 109, ja suunta on räjähtävästi ylöspäin. Jätettä vaateollisuudesta syntyy vuosittain 92 miljoonaa tonnia. Suurin osa käytöstä hylkäämistämme vaatteista päättyy poltettavaksi. Se osuus, joka ei vielä päädy jätteeksi kuljetetaan usein EU:n ulkopuolelle, esimerkiksi Afrikkaan, mikä sekään ei ole aivan ongelmatonta.

Ostamamme vaatteet ovat harmillisen usein niin huonolaatuisia, etteivät ne sellaisenaan sovellu kierrätettäväksi tai edes korjattavaksi. Kukaan ei halua ostaa nukkavierua ja venähtänyt neuleita, kun

uuden saa 20 eurolla. Tekstiilikuidun kierrätystä käynnistellään, mutta kuidun kierrätykseen soveltuu vain luonnonkuitu, mikä sulkee pois ison osan tekstiileistä.

Kaiken tämä tiedon keskellä, mitä muuta voimme tehdä kuin ahdistua ja kulkea nukkavieruissa vanhoissa vaatteissamme tai sulkea silmämme ja tilata netistä pari uutta neuleita, koska kaikki muutkin tekevät niin. No, voimme ostaa harkiten ja tarpeeseen, sen sijaan, että haemme ostamisella hetkellistä mielihyvää ja uusimpia trendejä. Voimme ostaa laadukkaita ja pitkäikäisiä vaatteita, joita on mahdollista korjata. On jopa tutkitua, että vaatteiden käyttäminen pitkään kasvattaa hyvinvointia enemmän kuin uusien ostaminen. Vuonna 2022 suomalainen käytti vaatteisiin keskimäärin 730 euroa. Sillä summalla luulisi saavan määrän sijaan laatuakin. Ja jos välttämättä haluamme vaihtaa vaatteita nopealla kierrolla, voimme suosia vaatelainajien palveluja tai ostaa uuden sijaan käytetyn.

ANNA PELTOSAARI

Second handia *vai* superpikamuotia? – näkökulma suomalaisten tekstiilikulutuksesta vuonna 2024

Olen aina rakastanut vaatteita. Lap-suudenkuvassa olen pukeutunut äitini Espanjan-matkalta tuomaan punaiseen flamenco-mekkaan. Muistan vieläkin miltä se tuntui päällä: kangas oli kovaa ja saumat kutittivat, paljetit painoivat pehmeään ihooni jälkiä ja pitsi oli karheaa. Mutta minä rakastin mekkoa – ja pidin sitä päällä aina kun oli mahdollista. Samoja mekkoja oli varmasti myyty satoja ja tuhansia samanlaisille turisteille kuin äidilleni. Makaakohan tuo 30 vuotta sitten pitämäni mekko vieläkin kaatopai-kalla Keski-Pohjanmaalla?

Sukumme tapoihin kuului kierrättää vauvojen ja lasten vaatteet aina sille serkulle, joka vuorostaan perheenisäystä sai. Tähän tapaan vaikutti tilanteen pako, mutta myös järkiperusteet: jokaisella ei ollut varaa ostaa kaappia täyteen uusia lastenvaatteita – ja samalla kasvavalle pienokaiselle uusien vaatteiden ostaminen koettiin tuhlauksena. Kirpparikulttuuri oli 1990-luvulla hyvin erilainen

kuin nykyään, siitä oli trendikkyys kauan. Perheessäni ei ollut varaa ostaa uusia vaatteita usein, vaan metsästettiin tarjouksia. Ja samaan aikaan ystäväilläni oli varaa käydä joka kuussa ostamassa Seppälästä ja H&M:ltä uusia vaatteita. Kadehdin heitä.

Ompelukoneen käytön opin esiteinä isoäitini opastamana. Hän ruokki luovaa, kekseliästä ja kokeilevaa puolta minussa. Hänen kärsivällisyytensä ompelukoneen eri ominaisuuksien opettamisessa, ratkojan käytössä ja innostuksessa kun keksin kokeilla jotain uutta on kannatellut ajateluani monellakin tapaa nykypäivään. Tärkein oli kuitenkin se, että vaikka resurssit olivat vähäiset, on luovalla ajattelulla mahdollista saavuttaa mitä vain. Ja ompeleen voi aina purkaa.

Lukion jälkeen muutin Jyväskylään, ja asuntoni rosakatoksessa oli useampi kuin yksi laari. Aivan asuntoni vieressä sijaitseva kirpputori, sekä keskustan vastaavat, saivat minusta vakiasiakkaan.

Vihreät arvot nousivat jokapäiväiseksi tavaksi toimia. Aloin ajatella, että onnellisuus ei lisääntynyt tavarantaloudesta. Voihan tämä olla toki köyhien panettelua – itsellä kun ei ollut varaa ostaa jokaisiin bileisiin uutta toppia, kuten paremmasta taloudellisesta tilanteesta tulevilla ystäväilläni. Mutta ajatus jatkuvasta kuluttamisesta – ja ylikuluttamisesta – jäi kuin kiveksi kenkään koko yliopistajoiiksi.

Suomalaisten tekstiilikulutus on polarisoitunut – kun osa tekee vastuullisia valintoja, on osa hurahtanut superpikamuotin. Kansainvälisesti mitattuna suomalaiset kuluttavat varsin vähän vaatteita – keskimääräinen suomalainen hankkii 40 vaatetta tai asustetta vuodessa, verrattuna Yhdysvaltojen 69 vaatteeseen. Rahaa suomalainen käyttää rahaa näihin noin 700 euroa (Tilastokeskus, Suomen Tekstiili ja Muoti). Viimeisten vuosien aikana suositaan kasvattaneet kuluttajien silmissä superpikamuotiyrietykset – kiinalaisiin verkkokauppoihin suoma-

laiset ovat upottaneet kuukaudessa 18,5 miljoonaa. Tullin mukaan määrästä 40% on vaatteita, tekstiilejä, kenkiä ja nahkatuotteita. (Muoti- ja urheilukauppa Ry). Ja määrä on kasvussa Temun miljonääri-kampanjoinnin tuloksena.

Kyllä aurinkoakin suomalaisten kulutuksesta löytyy – Suomi on maailman kärkeä käytettyjen vaatteiden ostamisessa: käytettyjen vaatteiden myynti kasvaa arviolta 11 kertaa nopeammin kuin uusien. Erityisesti alle 25-vuotiaat ovat kiinnostuneita 2nd hand -vaatteista. 33% suomalaisista on ostanut käytettyjä vaatteita viimeisen vuoden aikana. (YLE, Voima). Käytettyjen vaatteiden ostaminen ja myyminen eivät ole kuitenkaan synninpäästö tekstiilialalle, kun samaan aikaan useat kierrätyskeskukset ovat kieltäytyneet Shein- ja muiden superpikamuotiyrietyksen vaatteiden vastaanottamisen kokonaan (Helsingin kierrätyskeskus). Vaatteiden 2nd hand -myyntiä on lisännyt erilaisten alustojen kehittyminen, mitä

tekstiilialan suuret toimijat, kuten H&M, tukevat. Kotimaiset toimijat sekä käytettyjen vaatteiden myyntiin erikoistuneet kivijalkaliikkeet ovat kasvattaneet suosiotaan, mikä edistää kuluttajien välistä tekstiilikiertoa, kuten Emmy ja Ninyes.

Vaatteita ei olla tehty kestäviksi tai helposti korjattaviksi, ja ammattilaisten korjauspalvelut koetaan hintaviksi suhteessa uuden tuotteen ostamiseen. Käsitö- ja korjaustaitojen näivettyessä voi arvata, että vaate mistä saisi vetoketjun vaihtamalla tai polven paikkaamalla vielä käyttökelpoisen lähteekin roskikseen. Jos vaateen käyttöäni tuplasi, se aiheuttaisi 44% laskun toimialan päästöissä (Timo Huhtamäki).

Uuden vaateen ostamisen päästökorma ei paljon suomalaisten päättää pakota, kun ostamisesta tuleva dopamiiniryöppy yhdistyy tarjonnan laajuuteen, ostamisen helppouteen ja kykenemättömyyteen tunnistaa laadukkaita tuotteita. Vastuullinen tekstiilikuluttaminen taas on vaikeaa,

kun viherpesusta on tullut jokapäiväistä, erilaisia sertifikaatteja on satoja ja tavaratolot lupailevat olevansa osa vastuullista tekstiilituotantoa. Nyt puolet omasta vaatekaapistani on 2nd handia, ja vaikka yritin osallistua viiden vaateen vuosi -haasteeseen, en siinä tänä vuonna onnistunut. Yritetään yhdessä paremmin.

Eeva Käärmekallio on maapallon pelastamiseen hurahtanut tekstiilikiertotalouden asiantuntija, se joka leikkaa laput vaatteista, ja edistää raivokkaasti muutosta.

Tämä teksti julkaistaan osana Markus Aspegrenin High Trashion -kuvasarjaa.

Kotimainen tekstiilikuluttajuus pitää sisällään pimeitä ja valoisa puolia. Mihin suuntaan kuluttajuus kehittyy?

Midsummer Nightmare – 1 in 3 clothes
become waste **before wear**

SOMETHING OLD, SOMETHING BORROWED,
SOMETHING BLUE – **JUST SKIP THE NEW**

TRASH
PROLOGUE